

Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlileri Perspektifinden Fakültenin Araştırma Potansiyeli: Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Durumu

Elifcan Öztekin^a, Ferah Özer^b, Mervenur Belin^c, Arif Büyüksolak^d,
Güneş Ertaş^e, Gizem Mutlu Gülbak^f, Melek Pesen^g, Vuslat Şeker^h ve
Canan Türkmenⁱ

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de bir kamu üniversitesi eğitim fakültesi özelinde, araştırma görevlileri ve öğretim üyelerinin araştırma ortamına dair görüşlerini incelemektir. Çalışmaya katılan 14 araştırma görevlisi yarı-yapılandırılmış anketlerdeki soruları cevaplarken, 10 öğretim üyesiyle de yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Nitel analiz yoluyla incelenen veriler, her iki katılımcı grubunun da çalıştıkları fakültenin kaliteli öğretim üyesi, kaliteli öğrenciler ve kaliteli araştırma gibi güçlü yönlerinin olduğuna inandıklarını ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bulgular aynı zamanda mevcut araştırma potansiyelini arttırabilmek için, öğretim üyesi ve araştırma görevlilerinin iş yükü, yapılan çalışmaların paylaşımı gibi konularda iyileştirmelerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Çalışmanın sonuçları mevcut araştırma ortamı bağlamında tartışılmış, ortaya çıkan sorunlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Araştırma üniversitesi, araştırma potansiyeli, öğretim üyeleri, araştırma görevlileri

Makale Hakkında

Gönderim tarihi: 17.07.2020

Düzeltilme tarihi: 15.11.2020

Kabul tarihi: 04.12.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 17.12.2020

Giriş

Boğaziçi Üniversitesi, 26 Eylül 2017 tarihinde alınan kararla, “Araştırma Üniversiteleri” olarak tanımlanan üniversitelerden biri olmuştur (YÖK, 2017a). Araştırma üniversiteleri, nitelikli bilginin üretimini, aktarımını ve paylaşımını hedefleyen, araştırma yetkinliği yüksek doktoralı insan yetiştiren, öğrencilerini de araştırmalara dahil ederek araştırma kültürü içerisinde yetiştiren, dünya bilimine ve ülke kalkınmasına katkı sağlayan kurumlardır (YÖK, 2017b). Bu tanım bağlamında, Boğaziçi

^a Sorumlu Yazar: Boğaziçi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, elifcan.oztekin@boun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8865-5401

^b Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-8621-3522

^c Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-6569-0917

^d Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-7623-2540

^e Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-8785-7768

^f Boğaziçi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-4248-8003

^g Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0003-1167-0707

^h Boğaziçi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, ORCID: 0000-0002-3279-5544

ⁱ Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-8766-0332

Üniversitesi'nin, edindiği yeni kimliği ne kadar ve nasıl desteklediğini anlama ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaca cevap vermede, söz konusu desteğin en önemli kaynaklarından olan araştırma görevlileri ve öğretim üyelerinin mevcut araştırma pratiklerine ilişkin görüşleri önem arz etmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın birincil amacı bir araştırma üniversitesindeki eğitim fakültesinin araştırma potansiyelini öğretim üyeleri ve araştırma görevlileri görüşleri üzerinden açığa çıkarmaktır. Çalışmada hedeflenen ikincil amaç ise öğretim üyeleri ve araştırma görevlilerinin üniversitedeki araştırma potansiyelini artırmak için sundukları önerileri derlemektir.

Araştırma Üniversitesi

Dünyada ve Türkiye'de "Araştırma Üniversitesi" Kavramı

Ülkelerin sosyo-ekonomik gelişimlerine katkılarında ötürü yüksek önem atfedilen üniversitelerin, katkılarını sağlamlaştırmak ve beklentileri yerine getirmesi amacıyla toplumsal ihtiyaca göre çeşitlenmesi yoluna gidilmiş ve son 50 yıldır, pek çok ülkede bu çeşitlenmeyle "araştırma üniversitesi" kavramı yaygınlaşmıştır (TAÜG, 2016). "Araştırma üniversitesi", eğitim-ağırlıklı üniversitelerden farklı niteliklere ve faaliyetlere sahip olan, misyonunu daha çok araştırma odaklı olarak belirleyen üniversiteler olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma üniversiteleri, National Research Council'e (2012) göre, geniş ve kuşatıcı, niteliği yüksek insan kaynağının yönetildiği, akademisyenler için araştırma performansının yükselmelerde kritik rol oynadığı, lisans öğrencilerinin sınıf içi ve dışında deneyime sahip oldukları, lisansüstü öğrenciler içinse eğitim ile araştırmanın entegre olduğu üniversitelerdir (Erdoğan, 2018). Benzer şekilde, Salmi'de (2009) araştırma üniversitelerinin temel özelliklerini, öğretim üyeleri ve öğrenciler, kaynak ve yönetim olarak özetlemiş, yetenekli fakülte üyeleri, zengin araştırma ortamının yanı sıra esnek yönetim yapısını araştırma üniversitesine başarı getiren unsurlar olarak ele almıştır.

Türkiye'de araştırma üniversitesi kavramı 2017 yılında Cumhurbaşkanlığına belirtilen "Miyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi" kapsamında devlet üniversiteleri arasında belli kriterlere göre belirli üniversitelerin bu kategoriye alınması amacıyla ortaya çıkmıştır (YÖK, 2017b). YÖK tarafından belirlenmiş ve üniversitelerin 2017 ve 2018 yılı performanslarına göre 2019 yılında Türkiye'de 10 devlet üniversitesi "Araştırma Üniversitesi" olarak belirlenmiştir (YÖK, 2019a; YÖK, 2019b). Boğaziçi Üniversitesi de bu 10 devlet üniversitesi arasında yer almaktadır. Dünyadaki örneklerden farklı olarak, Türkiye'de araştırma üniversitesi olarak belirlenen üniversiteler aynı zamanda yoğun lisans eğitimlerine de devam etmektedir. Fakültelerin bu bağlamda her ne kadar odaklarını araştırma kültürü oluşturmak, doktoralı insan yetiştirmek ve araştırma üretmek olarak değiştirseler de, araştırma rolü ve eğitim-öğretim rolü arasında sıkışabilmektedirler (Serow, 2000). Türkiye'deki araştırma üniversitelerindeki lisans eğitimi ve öğretiminin yoğunluğu da, bu nedenle araştırma potansiyelini etkileyebilecek unsurlar arasında yer alabilir.

Eğitim Araştırmalarında Üniversite Sıralamaları ve Boğaziçi Üniversitesi

Yükseköğretim kurumları her yıl farklı açılardan dünyadaki çeşitli kuruluşlar tarafından değerlendirilmekte ve bu değerlendirmelere ilişkin genel ve alan bazlı sıralamalar oluşturulmaktadır (YÖK, 2019a). Değerlendirmeler, yükseköğretim kurumlarının Ar-Ge kapasiteleri, yayın, patent, proje, eğitim-öğretim ölçütleri, öğrenme çıktıları, uluslararası akademik personel - öğrenci sayıları ve finansal özelliklerine dair elde edilen verilere göre gerçekleştirilmektedir (Uslu, 2018). Bu verilerin kamuya açık bir şekilde paylaşılması hem kurumların kurum içi değerlendirme süreçlerine katkı sunulması, hem de yerel, ulusal ve küresel ölçekte politikaların belirlenmesi için referans bilgileri oluşturulması amaçlanmaktadır (Özdağoğlu, Özdağoğlu ve Keleş, 2020). Bu sayede üniversitelerin sunmuş oldukları imkanların ve çıktıların ne düzeyde olduğu da kontrol edilebilmektedir (Saka ve Yaman, 2011).

YÖK tarafından belirlenen ve tanınan başlıca uluslararası sıralama kuruluşları, Times Higher education (THE), Quacquarelli Symonds (QS), Academic Ranking of World Universities (ARWU), CWTS Leiden Ranking; ulusal sıralama kuruluşu ise University Ranking by Academic Performance (URAP) olarak sıralanmaktadır (YÖK, 2020a). Bu kuruluşlardan THE, QS ve ARWU sıralamaları dikkate alındığında, 2018 yılında 6 üniversite ilk 500’de; 24 üniversite ilk 1000’de yer almıştır (YÖK, 2019b). Bir devlet ve araştırma üniversitesi olan Boğaziçi Üniversitesi 2021 yılı genel sıralamasında dünyada US News & Report Best Global Universities sıralamasına göre 186. sırada; QS sıralamasına göre 651-700 aralığında; THE sıralamasına göre ise 601-800 aralığında yer almıştır.

2021 yılı alan bazlı sıralamalarına göre ise, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler alanında THE sıralamasına göre 301-400 bandında; QS sıralamasında ise 250-300 bandında yer almıştır¹ (Quacquarelli Symonds). Eğitim Bilimleri alanında ise QS sıralamasında 250-300 aralığında yer alırken, THE sıralamasına göre 126-150 bandında yer almıştır. Ayrıca, THE kuruluşunun 2019, 2020 ve 2021 yılları üniversite değerlendirme verileri Boğaziçi Üniversitesi’nin Eğitim Bilimleri alanındaki değerlendirmeleri karşılaştırma imkanı sunmaktadır. Öğretim çıktıları, araştırma başarısı, alınan atıflar, elde edilen gelir ve uluslararası görünüm kriterleri arasında en çok gelişimin araştırma alanında görüldüğü gözlenmektedir. Araştırma başarısı incelendiğinde 2019, 2020 ve 2021 yılı değerlendirme puanlarının sırasıyla 28.9 puan ile 201-250 bandında; 34.3 puan ile 201-250 ve 50.1 puan ile 126-150 aralığında yer alarak Türkiye’deki üniversiteler arasında ise 2. sırada yer aldığı görülmektedir² (Times Higher Education). Bu veriler de Boğaziçi Üniversitesi’nin Eğitim Bilimleri alanındaki araştırma potansiyeli açısından performansının yükseldiğini göstermektedir.

Öte yandan yükseköğretim kurumlarının uluslararası sıralama sistemlerinin yanı sıra, ulusal düzeyde hem kendi içlerinde hem de üst kurum ve kuruluşlara belirlenen özel performans göstergelerine göre raporlama yaptıkları da bilinmektedir (Özdağoğlu, Özdağoğlu ve Keleş, 2020). Ulusal bağlamda YÖK tarafından devlet ve vakıf üniversiteleri için oluşturulan yıllık “Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel

¹QS verileri <https://www.topuniversities.com/universities/bogazici-universitesi> sayfasından alınmıştır.

²THE 2019, 2020 ve 2021 verileri <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings> sayfasından alınmıştır.

Raporu” ile kurumsal bağlamda üniversitelerin kendi hazırladıkları ve yine kamuya açık bir şekilde paylaşılan kurum içi yıllık “Faaliyet Raporları” da bu kapsamda değerlendirilmektedir. YÖK’ün Araştırma Üniversiteleri özelinde de 2017 yılından beri araştırma üniversiteleri ve aday araştırma üniversitelerinin performanslarının değerlendirilerek yayımlandığı raporlar da yine bu kapsamda değerlendirilmektedir. Uluslararası sıralama kuruluşlarının kullandığı göstergelerin daha spesifik olarak araştırma bağlamında değerlendirildiği bu raporlarda araştırma üniversiteleri, *araştırma kapasitesi, araştırma kalitesi, işbirliği ve etkileşim* başlıkları altında 32 alt kriterde değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelere göre Boğaziçi Üniversitesi 2017 yılında 55,41 puanla 2. sırada; 2018 yılında 59,29 puanla 2. sırada ve 2019 yılında 60,43 puanla 3. sırada yer almıştır (YÖK, 2019a; 2019b).

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (*case study*) kullanılmıştır. Durum çalışmalarında belirli bir sistemin içinde var olan bir durum veya durumların derinine incelenmesi hedeflenmektedir (Creswell, 2014). Bu durum çalışması araştırma üniversitesi olarak belirlenen devlet üniversiteleri arasında yer alan Boğaziçi Üniversitesi’nin eğitim fakültesi ile sınırlandırılmıştır. Bu eğitim fakültesinde çalışan araştırma görevlileri ve öğretim üyelerinin görüşleri fakülte çerçevesinde ele alınarak, geleceğin araştırmacıları için öğrenme ortamı imkanlarının yaratılabilmesi adına, mevcut öğrenme ortamını derinine incelemek hedeflenmektedir. Çalışmada, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi (EF)’ndeki rastgele seçilmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan araştırma yürütme konusunda deneyimli 10 öğretim üyesiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve nitel yöntemle analiz edilmiştir. Bu analizden ortaya çıkan tematik sonuçlar, daha önce fakültedeki 14 araştırma görevlisinin cevapladığı fakülte araştırma potansiyeli görüş ve öneriler anketi sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Süreç sonunda elde edilen bulgular, içinde bulunulan araştırma ortamı çerçevesinde tartışılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Katılımcılar

Çalışmada kullanılan araştırma potansiyeli görüş ve önerilerini araştırmak amacıyla hazırlanan anket ile araştırma görevlilerinin katılımı sağlanmıştır. Çalışmaya katılan araştırma görevlileri Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 2018-2019 akademik yılında görevde bulunan 3’ü yüksek lisans 18’i doktora öğrencisi toplam 21 araştırma görevlisinden, kimlikleri gizli tutulmuş olan 14 araştırma görevlisidir. Verinin toplandığı dönem itibarıyla fakülte de bulunan 21 araştırma görevlisinin ortalama görev süresi 3,5 yıldır.

Katılımcı öğretim üyeleri ise Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 2018-2019 akademik yılında görev yapan ve tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 8’i kadın 2’si erkek toplam 10 öğretim üyesidir. Örnekleme için Eğitim Fakültesi’nde bulunan tüm bölümlerden öğretim üyelerinin isimleri tamamen kapalı şekilde bir havuzda toplanmış ve bunlardan tamamen rastgele seçilmiş 10 isim ile iletişime geçilmiş,

çalışmaya katılmayı kabul eden gönüllü öğretim üeleriyle görüşmeler yapılmıştır. Katılımcı öğretim üelerinin verinin toplandığı dönem itibarıyla tam zamanlı öğretim üyesi olarak görev süreleri ortalama 11 yıldır. Katılımcı öğretim üelerinin araştırma yaptıkları ve eğitim verdikleri alanlar öğretmen eğitimi, fen ve matematik eğitimi, özel eğitim, psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitimi, dil edinimi gibi alanları içermektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada öncelikle araştırma görevlisi katılımcılara fakültede yapılan uygulamalara dair algılarını, görüşlerini ve önerilerini anlamak amacıyla açık uçlu anket verilmiştir. Açık uçlu anket; (1) *fakültemizin güçlü yönleri nelerdir?*, (2) *fakültemizin zayıf yönleri nelerdir?*, (3) *fakültemizde hangi eğitim sorunlarına yönelik araştırmalar yapıyor?* soruları ile beraber (4) *halbuki...* şeklinde cümle tamamlama olmak üzere toplam 4 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların, açık uçlu ankette verilen cümleleri fakültedeki akademik ve idari uygulamalara dair algıları doğrultusunda cevaplamaları istenmiş ve cevapları için herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. Katılımcılar, anketi yaklaşık otuz dakikada tamamlamışlardır.

Öğretim üyesi katılımcılarının ise fakültedeki mevcut araştırma potansiyeli ve araştırmacı yetiştirme konularına ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Görüşme sorularının amacına uygun olmasını sağlamak amacıyla bir öğretim üyesiyle ön çalışma yapılmıştır. Ön çalışmada, (1) *fakültemizin araştırma potansiyelini nasıl görüyorsunuz?*, (2) *sizce bu potansiyel nasıl artırılabilir?*, (3) *araştırmacı yetiştirme konusundaki görüşleriniz nelerdir?*, (4) *araştırma görevlisi olarak görev yaptınız mı?*, (5) *araştırma görevlilerinin sorumlulukları nelerdir?*, (6) *araştırma görevlilerinin sorumlulukları neler olmalıdır?*, (7) *araştırma projelerinizde çalışmasını istediğiniz kişileri nasıl seçiyorsunuz?* (8) *araştırma projelerinizde araştırma görevlilerine yer veriyor musunuz?* (9) *projenizde çalışanlardan beklentileriniz nelerdir?* şeklinde dokuz soru sorulmuştur. Bu ön görüşmede verilen cevapların analizi ve yorumlanması sonucunda çalışmada kullanılmak üzere (1) *fakültemizin araştırma potansiyelini nasıl görüyorsunuz?*, (2) *sizce bu potansiyel nasıl artırılabilir?*, (3) *araştırmacı yetiştirme konusundaki görüşleriniz nelerdir?*, (4) *fakültemizde yapılan araştırmaların ülkemizin eğitim sorunlarına çözüm ürettiğini düşünüyor musunuz?*, (5) *araştırma projelerinizde çalışmasını istediğiniz kişileri nasıl seçiyorsunuz?* şeklinde beş soru belirlenmiştir. Görüşmeler bireysel olarak gerçekleştirilip toplam süresi 3 saat, 37 dakika, 48 saniye olarak ölçülmüş olup; her bir görüşme ortalama yirmi beş dakikada tamamlanmıştır. Tüm görüşmelerde, katılımcıların izniyle ses kaydı alınmıştır. Bu süreci takiben, ses kayıtları araştırmacılar tarafından yazılı kayda dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma görevlilerinin doldurdıkları açık uçlu ankette yer alan her bir soru ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Sorulara verilen cevaplar kategorilere ayrılmış, betimsel olarak değerlendirilmiş ve sıklıkları belirlenmiştir.

Öğretim üyeleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme kayıtları Miles ve Huberman'ın (1994) nitel analiz modeli baz alınarak kodlama yoluyla araştırmacılardan üçü tarafından analiz edilmiştir. Bu modele göre nitel veri analizi döngüsel bir süreç olup 3 adımdan oluşmaktadır: Verilerin indirgenmesi, verilerin sunulması ve sonuçların biçimlendirilmesi ve doğrulanması (Miles ve Huberman, 1994). Nitel veri analizinde süreç veri indirgeme aşaması ile başlamaktadır. Veri indirgeme, araştırma soruları göz önünde bulundurularak, yazıya dökülmüş nitel verinin düzenlenmesi, gruplandırılması ve analiz için kullanılacak ve süreç boyunca kullanılmayacak kısımlarının ayrıştırılması aşamasıdır. Kodlama, not alma, verilerin gruplanması veya verilerin parçalara ayrılması veri indirgeme yöntemleri arasındadır. Bu aşama verilerin raporlanmasına kadar devam etmektedir. Miles ve Huberman'ın (1994) modeline göre ikinci aşama verilerin sunulmasıdır. Bu aşamada indirgenmiş veriler düzenlenir. Yani kategori ve temalar oluşturulup verilerin kavram haritaları, tablolar vb. araçlar kullanılarak ortaya çıkan ilişkiler sunulur. Üçüncü aşama olan sonuçların biçimlendirilmesi ve doğrulanmasında ise bir önceki aşama olan verilerin sunulmasında ortaya çıkan temaların birbirleri arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması sağlanır ve elde edilen sonuçların ne ölçüde veri setini temsil ettiği üzerinde durulur.

Bu model doğrultusunda, analizin birinci aşamasında, cevabı hedeflenen araştırma sorusunun kapsamı dışında kalan veriler analiz dışı bırakılıp, kayıtlar tekrar gözden geçirilerek her bir araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız şekilde kodlar ve taslak kategoriler oluşturulmuştur. Kodlar ve kategoriler oluşturulurken sürekli karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılmıştır (Strauss ve Corbin, 1990). Analizin ikinci aşamasında, üç kez düzenlenen uzlaşılı toplantıları yapılmış ve tüm kategoriler listelenip aralarındaki olası ilişkiler ortaya çıkarılmış, sonucunda tema ve alt boyutlar belirlenmiştir. Üçüncü ve son aşama olarak ise kayıtlar ve kodlamalar tekrar gözden geçirilmiş ve çıkarımlar yapılmıştır. Araştırmacılar çıkarılan kodlar konusunda %90 oranında anlaşmaya varmışlardır.

Bulgular

Araştırma Görevlileri

Fakültenin genel uygulamalarına ilişkin araştırma görevlilerinin algı, görüş ve önerileri toplanmıştır. Bu doğrultuda her başlık altında sunulan görüşler kategorilere ayrılmış ve tüm kategorilere ait sıklık dağılımları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Fakülte Araştırma Potansiyeli

Anket aracılığıyla araştırma görevlilerinin algı, görüş ve önerilerine ilişkin toplanan verilerin analiz sonuçlarına göre, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan araştırma görevlileri, fakülte araştırma potansiyelini etkileyen olumlu etmenler olarak çoğunlukla (%87.5) akademik personelin niteliği üzerinde durmuşlardır. Buna ek olarak, araştırma görevlileri tarafından değinilen diğer bir olumlu etmense fakültede gerçekleştirilen araştırma etkinlikleri olmuştur (%12.5). Diğer bir yandan, konuya ilişkin olumsuz etmenler arasında, akademik personelin iş yükünü (%84) ve araştırma potansiyeli ve motivasyonu ile ilgili eksiklikleri (%16) işaret etmişlerdir.

Araştırma görevlilerine fakültenin araştırma potansiyeline ilişkin görüşleri sorulduğunda, anket verileri, gelen önerilerin araştırma olanakları, finansal destek sağlanması ve akademik personel iş yükü planlaması üzerine olduğunu göstermiştir. Bu öneriler arasında, araştırma olanakları (%54.8) en çok üzerinde durulan öneri olurken, bunu akademik personel iş yükü planlaması (%41.9) ve finansal destek sağlanması (%3.2) izlemiştir.

Fakülte Araştırmalarının İncelediği Ulusal Eğitim Sorunları

Çalışmaya katılan araştırma görevlilerine, fakültenin araştırma potansiyelini etkileyen olumlu ve olumsuz etmenler ile potansiyeli artırma adına sundukları önerilere ek olarak, fakültede hangi eğitim sorunlarının incelendiği araştırmalar yapıldığı sorulmuştur. Toplanan verilerin analizine göre, araştırma görevlileri, fakültede yapılan araştırma konularını, eğitim sistemi aksaklıkları ve politika kaynaklı sorunlar (%26.1), nitelikli öğretmen adayı yetiştirme (%17.4), dil eğitimi ve öğretimi (%8.7) şeklinde özetlemiştir. Bu alanlar dışında da eğitim ve öğretimin niteliği (%4.3), eğitimde eşitlik (%4.3), hazırlık öğrencilerinin yaşadığı sorunlar (%4.3), nano-teknolojinin öğretim programlarına entegrasyonu (%4.3), üstün yetenekli öğrenciler (%4.3), okul öncesi eğitimi (%4.3), özel eğitim (%4.3), okuryazarlık eğitimi (%4.3) gibi konular üzerine çalışıldığını belirtmişlerdir. Öte yandan, araştırma görevlilerinin %13'ü fakültede yapılan araştırmalardan haberdar olmadığını belirtmiştir.

Öğretim Üyeleri

Fakültenin araştırma potansiyeli, ülkenin eğitim sorunları ve fakültedeki araştırmacıların bu potansiyel doğrultusunda kullanılması konularında fakültedeki öğretim üyelerinin görüşleri alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda üç tema altında, kategoriler ve bu kategorilere bağlı kodlar oluşturulmuştur. Her bir kategori altında kodlar ve kodlara ilişkin yüzdeler dağılımlar verilmiş olup, ayrıca öğretim üyelerinin söylemlerinden örnekler paylaşılmıştır.

Fakülte Araştırma Potansiyeli

Öğretim üyelerine fakültenin araştırma potansiyeli ile ilgili görüşleri ve araştırma potansiyelini artırmaya yönelik önerileri sorulmuştur. Çıkan sonuçlara göre fakülte araştırma potansiyeli teması üç kategori altında incelenmiştir: Fakülte araştırma potansiyeline yönelik olumlu etmenler, olumsuz etmenler ve araştırma potansiyelini artırmaya yönelik öneriler.

Fakülte araştırma potansiyeline yönelik olumlu etmenler akademik personel niteliği (%47.1), araştırma etkinlikleri (%35.3) ve maddi kaynaklar ve teşvik (%17.6) konularında yer almaktadır. Özel olarak da öğretim üyeleri fakültenin araştırma potansiyelini, nitelikli öğretim elemanı kadrosuna sahip olma, paylaşım toplantıları düzenlenmesi, devam eden araştırmaların olması, yapılan ortak projelerin varlığı, araştırma üniversitesi olma durumu, yüksek lisans ve doktora öğrencileri yetiştiriliyor olması, yapılan yayınlar ve kazanılan ödüllerin varlığı, finansal kaynaklara erişim imkanları, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Bilimsel

Araştırma Projeleri (BAP) araştırma desteği bağlamında olumlu olarak açıklamış ve değerlendirmişlerdir. Bu etmenler arasında akademik personel niteliği en sık vurgulanan özellik olarak ortaya çıkmıştır. Örneğin, Öğr. Üye. 1 kodlu katılımcı öğretim üyesi fakültede görev yapan öğretim üyelerinin özgeçmişleri açısından yeterliliklere sahip olduklarını ve seçilmiş olduklarını vurgulamıştır.

Öğretim elemanları son derece nitelikli eğitim almış...Ve zaten çok seçilerek de geldikleri için araştırma ve backgroundları [özgeçmiş] açısından aldıkları eğitim açısından belli credential lara [yeterlik] sahipler. O açıdan son derece güçlü görüyorum. (Öğr. Üye. 1)

Öte yandan öğretim üyeleri fakülte araştırma potansiyelini olumsuz olarak etkileyen etmenler üzerinde de durmuşlardır. Fakülte araştırma potansiyeline yönelik olumsuz etmenler akademik personelin iş yükü (%60.9) ve araştırma potansiyeli ve motivasyonu ile ilgili eksiklikler (%39.1) konularında ön plana çıkmaktadır. Detaylandırmak gerekirse, öğretim üyeleri fakültenin araştırma potansiyelini olumsuz etkileyen faktörler olarak, akademik iş yükü, idari iş yükü, araştırma görevlilerinin fakülte bağlamında araştırma potansiyellerinin değerlendirilememesi, bireysel çalışma ve bütüncülük eksikliği, motivasyonel faktörler, ek birimlerdeki roller, bölümlerin küçük olması, araştırma görevlilerinin araştırmaya ayırdıkları zamanın az olması, araştırma görevlileri ve öğretim üyelerinin araştırmalarını paylaşacak ortamların az olması durumları üzerinde durmuşlardır. Akademik iş yükü ve idari iş yükü en çok vurgulanan etmenlerdir. Örnek vermek gerekirse, bir katılımcı öğretim üyesi akademik ve idari iş yükünün fazla olmasının sebepleri arasında bölümlerin büyük bölümler olmadığına, dolayısı ile öğretim üyesi sayısının az olduğuna odaklanmıştır.

Potansiyel yüksek ama bir taraftan da o potansiyeli yerine getirmek için ortam, fırsat ve şartlara biraz bakmak lazım diye düşünüyorum. Çünkü bir taraftan ders sayılarımız hala fazla, yani öğrenci başına düşen hoca sayısı nispeten galiba üniversitenin diğer fakültelerine baktığımız zaman oran olarak öğrenci sayısı fazla bir fakülteyiz. Bölümlerimiz çok büyük bölümler değil. Yani öyle olunca bölüm başına düşen hoca sayısı da nispeten daha az ve bildiğim kadarıyla öyle olunca hoca başına düşen yapılması gereken idari iş yükü daha fazla. Komisyonlar ya da diğer işler gibi. (Öğr. Üye. 9)

Fakülte araştırma potansiyelinin geliştirilmesine yönelik önerilerde ise katılımcı öğretim üyelerinin yanıtları çoğunlukla araştırma olanaklarının geliştirilmesine yönelik olmakla beraber (%54.5), ayrıca akademik personelin iş yükünün daha etkili şekilde planlanması (%27.3) ve finansal araştırma destekleri sağlanmasına (%18.2) yönelik olmuştur. Katılımcı öğretim üyelerinin sıklıkla dile getirdiği araştırma olanaklarına ilişkin önerilerden biri fakülteye ait bir araştırma stratejisi oluşturulması olmuştur:

Araştırma potansiyelinin artırılabilmesi için fakültenin kendine bir yön belirlemesi lazım. Bu yönde nerelerde katkı yapacağını nasıl katkı yapacağıyla ilgili bir strateji geliştirmesi lazım. (Öğr. Üye. 3)

Araştırma olanaklarına ilişkin diğer öneriler yapılan araştırmaların paylaşılacağı ortamlar sağlanması, araştırmalar için teknik destek ve Ar-Ge merkezlerinin oluşturulması, yapılan projelerin ilgili kitlelere tanıtılması ve disiplinler arası işbirliğinin artırılması gibi konular olmuştur. Finansal destek sağlanmasına yönelik en sık söz edilen öneriler fakülte çapında bir teşvik sistemi oluşturulması ve BAP ve TÜBİTAK gibi proje odaklı desteklerin artırılması olmuştur. Fakültede adil öğretim üyesi dağılımı,

araştırma görevlisi sayısının artırılması, idari iş yükünün azaltılması gibi öneriler de fakülte akademik personel iş yükü planlamasına yönelik öneriler olmuştur.

Fakülte Araştırmalarının Ulusal Eğitim Sorunlarına Çözüm Önerileri Geliştirmesi

Fakülte öğretim üyelerine fakültede yapılan araştırmaların ülkenin eğitim sorunlarına çözüm üretme konusundaki etkileri sorulmuş, çözüm üretilen sorunlar ve somut örnekler verilmesi istenmiştir. Verilen yanıtlara göre ulusal eğitim sorunlarına çözüm geliştirmeye yönelik düşünceler araştırma süreç ve sonuçlarına yönelik olumlu etmenler, olumsuz etmenler ve öneriler olarak üç kategori altında incelenmiştir.

Fakülte araştırmalarının ulusal eğitim sorunlarına çözüm geliştirmesinde görülen olumlu görüşlerin %62.5'i araştırma süreçleri ile ilgili iken %37.5'i yapılan araştırmaların sonuçları ile ilintilidir. Araştırma süreçleri bağlamında görüş bildiren öğretim üyeleri araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte yürütülen çalışmaları ve sosyal sorumluluk projelerini örneklendirirken, araştırma sonuçları bağlamında Eğitim Fakültesi'nin organize ettiği paylaşım toplantıları ve araştırma sonuçlarının öğretim programlarına yansımaları vurgulamışlardır. Örneğin, Öğr. Üye. 1 kodlu katılımcı öğretim üyesi araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşları ile yapılan çalışmaları ifade ederken, Öğr. Üye. 9 kodlu katılımcı öğretim üyesi bölümlerin sosyal sorumluluk projelerinden bahsetmiştir.

Mesela şu anda bizde BEPAM [Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi] var. BEPAM aracı ve sadece şey değil yani bizim eğitim politikaları merkezinde bütün alanlardan gelenlerin mesela ERG'nin [Eğitim Reformu Girişimi] bu konuda Türkiye'de iyi bir işlev gördüğüne inanıyorum. (Öğr. Üye. 1)

İngilizce öğretmenliği alanında mesela dil ile ilgili çalışmalar yapılıyor. Eğitim teknolojisinde gördüğüm anladığım eğitim teknolojisinin eğitim ortamına sokulmasıyla ilgili çalışmalar var mesela önemli katkıları olan. Bizim bölümde çok farklı alandan çok arkadaşımız çok önemli katkılar yapıyorlar. Bunlar çalışan çocuklar olabilir, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar olabilir, küçük yaşta çocukların annelerine destek olabilmek üzerine olabilir, değişik çalışmalar devam ediyor. (Öğr. Üye 9)

Ulusal eğitim sorunlarının çözülmesine yönelik olumlu araştırma sonuçları ile ilgili paylaşımında bulunan Öğr. Üye. 9 kodlu katılımcı öğretim üyesi fakültede gerçekleştirilen paylaşım toplantılarına dikkat çekerken, Öğr. Üye. 4 kodlu katılımcı öğretim üyesi yaptığı araştırmaların bulgularının öğretim programlarına yansıdığına yönelik bir paylaşımında bulunmuştur.

Aslında fakülte çok güzel bir çalışma yapıyor, cuma günleri paylaşım toplantıları oluyor. (Öğr. Üye. 9)

...şu an öğretim programında argümantasyon konusunun geçtiğini görüyor olmam biraz umut verici. Yani bu bir şekilde argümantasyonun öneminin anlaşıldığını gösteren bir gösterge belki de.” “...Yani çözüm üretti argümantasyon çalışmak aslında, eğitim programlarına yansıdı. (Öğr. Üye. 4)

Fakülte araştırmalarının ulusal eğitim sorunlarına çözüm geliştirmesi konusunda belirtilen olumsuz görüşlerin %50'si araştırma süreçleri ile ilgili iken %50'si yapılan araştırmaların sonuçları ile ilintilidir. Araştırma süreçleri bağlamında görüş bildiren öğretim üyeleri, fakültenin araştırma hedefi ve çalışma gündemi eksikliğini belirtmiş, yapılan araştırmalarda bütüncül yaklaşım ihtiyacını dile getirmiştir. Örneğin Öğr. Üye. 3 kodlu katılımcı öğretim üyesi fakültenin kendi araştırma gündemi olmamasını şu şekilde ifade etmiştir:

Bütüncül bir görüntünün ortaya çıkması lazım, hedeflerin oluşması lazım...
[Fakültenin] kendisinin sorun olarak gördüğü şeylere yönelik çalışma agenda'sının [gündeminin] oluşturulması lazım. (Öğr. Üye. 3)

Buna ek olarak araştırmaların bireysel yayın odaklı oluşu, uluslararası gündemin takip edilmesi ve ulusal problemlere öncelik verilmemesi, ulusal kongre ve sempozyumlara ilginin az olması da araştırma süreçleri grubu altında değinilmiştir. MEB'den araştırmalara veri sağlama sorunu da yine araştırma süreçleri kategorisi altında bahsedilen olumsuz görüşler arasındadır.

Araştırma sonuçları ile ilgili olumsuz görüşler arasında en dikkat çeken yapılan çalışmaların etkisinin görülmemesi, politikaya dönüşmemesi konusunda olmuştur. Bu bulgu aynı zamanda olumlu görüşler ile çelişmekte ve öğretim üyeleri arasında bu konuda farklı görüşlerin olduğunu göstermektedir. Araştırmalar sonucunda ortaya koyulan gelişmelerin sürdürülebilirliğinin olmaması da diğer önemli bulgu olarak gözlenmektedir. Hedef ve çalışma gündemi eksikliği, araştırmaların toplumla paylaşılmadaki yetersizlik ve çalışmalara yönelik farkındalığın azlığı da araştırma sonuçlarına yönelik olumsuz görüşler arasında ifade edilmiştir.

Fakülte araştırmalarının ulusal eğitim sorunlarına çözüm geliştirmesine ilişkin sunulan önerilerin ise %57.1'i araştırma süreçleri ile, %42.9'u ise araştırma sonuçları ile ilintilidir. Araştırma süreçleri ilgili olarak MEB, YÖK ya da diğer kurumlar ile işbirliğine dayalı projeler yapmak, fakültenin bulunduğu ilçede çalışmalar yapmak, araştırma grupları oluşturmak, konu seçiminde güncel ve acil konulara öncelik vermek gibi öneriler sunulmuştur. Araştırma sonuçları kapsamında değeriendirilen öneriler ise araştırmaların sosyal politikaya yansımalarına yönelik çalışmak, güncel sorunların sebeplerini ve çözümlerini araştırmak ve yapılan çalışmaları yaygınlaştırma faaliyetleri olarak listelenmiştir.

Fakültenin Araştırmacı Yetiştirme Rolü

Öğretim üyelerine araştırma projelerinde çalışmasını istedikleri kişileri nasıl seçtikleri sorulmuştur. Verilen cevaplarda öğretim üyeleri lisansüstü öğrenciler ve araştırma görevlileri ile çalıştıklarını veya çalışmak istediklerini söylemiş, bu kişilerin özelliklerini sıralamışlardır. Öte yandan öğretim üyeleri, araştırma projelerindeki finansal desteğin yetersiz olması sebebiyle lisansüstü öğrencileri araştırmacı olarak çalıştıramadıklarına ve doktora programlarının yetersizliğine vurgu yapmıştır. Yetişen araştırmacı potansiyeli olan araştırma görevlilerini ise projelerden araştırma görevlilerine ödenek çıkmaması, araştırma görevlilerinin idari ve bürokratik iş yüklerinin fazlalığı ve kendi tez çalışmaları sebebiyle çalıştıramadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma görevlilerinin bölüm içerisinde bir öğretim üyesi ile çalışma yapıyor olmasının diğer öğretim üyelerince nasıl karşılanacağı kaygısı da öğretim

üyelerinin araştırma görevlileri ile birlikte araştırma yapmalarının nedeni olarak belirtilmiştir. Araştırma görevlilerine sorulan sorulara verilen cevapların da öğretim üyelerinin görüşlerine oldukça paralel olduğu görülmektedir. Fakültenin zayıf yönlerinden biri olarak araştırma görevlilerinin araştırma projelerinde yer almıyor olması vurgulanmıştır. “Halbuki” ile başlayan cümle tamamlama sorusuna, 14 araştırma görevlisinden 9’u araştırma görevlilerinin araştırma projelerine dahil edilmesi gerektiğini belirten öneri niteliğinde bir cevap vermiştir.

Tartışma ve Sonuçlar

Bu çalışmada, bir araştırma üniversitesi statüsünde bulunan Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin araştırma potansiyeli, fakültede çalışan öğretim üyeleri ve araştırma görevlilerinin görüşleri alınarak durum çalışması yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara yönelik geliştirilen öneriler Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile sınırlıdır.

Akademisyenlerin öğretmenlik rollerinin dışında çalıştıkları alana bilimsel katkıda bulunmaları beklenirken, bilimsel araştırma yapma potansiyellerini etkileyen unsurların açığa çıkarılması, bu potansiyelleri olumlu veya olumsuz etkileyen etmenlerin belirlenmesi kurumsal araştırma kimliğini geliştirip ilerletmek adına büyük önem arz etmektedir (Mengi ve Schreglmann, 2013; Odabaşı, Fırat, İzmirli, Çankaya ve Mısırlı, 2010). Bu görüşlerden yola çıkılarak gerçekleştirilen durum çalışmasında elde edilen bulgulara göre, *Fakülte Araştırma Potansiyeli* bağlamı özelinde değerlendirildiğinde, fakülte araştırma potansiyeli konusunda hem öğretim üyelerinin hem de araştırma görevlilerinin ortak fikir, görüş ve önerilere sahip olduğu görülmüştür. Buna göre, *Fakülte Araştırma Potansiyeli* bağlamında fakültenin sahip olduğu nitelikli öğretim elemanı kadrosu, hem öğretim üyeleri hem de araştırma görevlileri tarafından en yüksek düzeyde vurgulanan olumlu özellik olurken; Eğitim Fakültesi bünyesinde öğretim elemanlarının yürüttüğü veya dahil olduğu nitelikli araştırma etkinlikleri de bu potansiyele katkı sunan etmenler olarak yine her iki grubun da vurguladığı bir diğer olumlu özellik olarak öne çıkmıştır. Bu bağlamda nitelikli öğretim elemanı kadrosunun korunarak, yeni eklenecek öğretim üyelerinin de bu anlayışla seçilmesi ve araştırma faaliyetlerinin niteliğinin ve niceliğinin artırılması için gerekli politikaların uygulanması önerilmektedir.

Fakülte araştırma potansiyelini olumsuz etkileyen özellikler ise hem öğretim üyeleri hem de araştırma görevlileri tarafından akademik iş yükü, araştırma faaliyetleri için ayrılan sürenin çeşitli sebeplerden (idari işler, kadro süresi vb.) dolayı sınırlı oluşu, finansal kaynakların sınırlı oluşu ve çeşitli motivasyonel eksiklikler olarak sıralanmıştır. Benzer şekilde, ilgili alan yazında da akademisyenlerin ağır iş yükü, idari sorumlulukları, motivasyon eksiklikleri, zaman sınırı, maddi destek eksikliği veya yetersizliği, kurumsal araştırma kültürünün yetersiz bulunması, araştırma ve öğretim odakları arasındaki dengenin sağlanamaması ve aşırı ders yükü gibi etmenler akademisyenler tarafından araştırma yapmaya engel teşkil eden olumsuz sebepler olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2017; Mengi ve Schreglmann, 2013; Odabaşı vd., 2010). Bu bölümde araştırma görevlilerinin ayrıca olumsuz fiziki koşulları, araştırma görevlileri için araştırma olanaklarının kısıtlılığı ve yürütülen araştırma projelerinin azlığı gibi olumsuz etmenleri de vurguladığı tespit edilmiştir. Araştırma görevlilerinin belirttikleri

bu engeller ilgili alan yazında yer alan Bakioğlu ve Genç (2001); Bakioğlu ve Yaman (2004) ile Bakioğlu ve Pekince (2011)'nin çalışmalarında da farklı üniversitelerde görev yapan araştırma görevlileri tarafından da sıkça vurgulanmıştır. Özellikle araştırma görevlileri “*halbuki...*” ile başlayan açık uçlu soruya, araştırmalara katılma isteklerinden bahsetmiş ancak çeşitli organizasyonel engellerden (örneğin, farklı üniversitelerde lisansüstü program öğrencisi olmak, idari sorumluluklar, öğretim üyeleri tarafından tercih edilmeme vb.) kaynaklı bunu yeterince gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir. Fakültenin araştırma potansiyelini etkilediği düşünülen olumlu ve olumsuz etmenler bir arada değerlendirildiğinde, araştırma görevlilerinin görüşleri kapsamında nitelikli öğretim elemanları ve yüksek araştırma kalitesinin akademik kariyerlerinin başında olan araştırma görevlilerinin araştırma projelerinde yer almak istemesinde bir sebep olabileceği düşünülmektedir. Nitelikli bir araştırma ortamında araştırmalara dahil olmanın ve öğretim üyeleri ile çeşitli işbirliklerinin yapılmasının, araştırma görevlilerinin akademik kariyerini ve profesyonel gelişimlerini pozitif yönde şekillendirmede katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Nitekim araştırma üniversiteleri, araştırma odaklı, lisans öğrencilerinin sınıf içi ve dışında nitelikli deneyimlere sahip oldukları, lisansüstü öğrenciler için ise eğitim ile araştırmanın entegre olduğu üniversiteler olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2018). Bu bağlamda her biri aynı zamanda bir lisansüstü eğitim öğrencisi ve araştırmacı olan araştırma görevlileri için araştırma üniversitelerinin akademik kariyer gelişimindeki rolü oldukça önemlidir. Bu nedenle fakültelerin en önemli görevleri arasında yer alan bilimsel-akademik dünyaya araştırmacı yetiştirme rolünün öneminin, fakülte yönetim ve öğretim üyelerince tümüyle benimsenerek, araştırma görevlilerine daha fazla araştırma yapma olanakları sunacak idari düzenlemelere gidilmesi (örneğin, *bürokratik-idari iş yükü düzenlemeleri, üniversiteler veya farklı kurumlar tarafından fonlanan projelerde çeşitli görevlerde çalışabilmeleri, tez çalışmaları için iş ortamı düzenlemeleri vb.*) ve çeşitli akademik görev ve sorumluluklar verilerek araştırmalarda deneyimlerini arttıracak fırsatların artırılması gerekmektedir. Bunların yanı sıra belirtilen olumsuzlukların giderilebilmesi ve fakülte araştırma potansiyelinin artırılabilmesi için hem fakülte öğretim üyeleri hem de araştırma görevlileri bazı öneriler sunmuşlardır. Bu önerilerden başlıcaları, araştırma olanaklarının artırılmasının sağlanması; araştırma görevlisi sayılarının artırılması ve buna bağlı idari iş yükünün hafifletilebilmesi için gerekli idari düzenlemelerin yapılması ile finansal kaynakların artırılarak daha etkin bir şekilde sunulmasıdır. Bunların yanı sıra birçok öğretim üyesinin alıntılarında da rastlandığı üzere, çeşitli akademik ve teknik destek birimlerinin oluşturulması, adil teşvik sistemlerin kurulması, ortak projelere ve ortak yazarlı çalışmalara dahil olma, özellikle yeni başlayan akademisyenlerin oryantasyonu, üniversitelerin akademisyenlere motivasyon sağlama gibi çeşitli öneriler de ilgili alan yazında üretkenliği arttırmaya yönelik stratejiler olarak sıkça yer almaktadır (Aydın, 2017; Mengi & Schreglmann, 2013; Odabaşı vd., 2010). Bu öneriler doğrultusunda, yönetim boyutunda çeşitli düzenlemelere gidilmesi; özellikle birçok öğretim üyesinin de belirttiği üzere çeşitli alt komisyonların kurularak disiplinlerarası çalışma olanaklarının artırılması ve kısa-uzun vadede nitelikli eğitim politikaları oluşturabilecek fakülte stratejilerinin belirlenmesi gibi eylemler hayata geçirilebilir.

Çalışma sonucunda elde edilen görüşler doğrultusunda ortaya çıkan bir diğer önemli başlık da, yapılan araştırmaların ulusal eğitim sorunlarına çözüm oluşturabilmesi

hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşler ile bu yöndeki çözüm önerileri olmuştur. Öğretim üyeleri bu bağlamda araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşları ile yürütülen çalışmaları, fakülte tarafından düzenlenen akademik paylaşım toplantılarını ve bölümlerin öncülük ettiği sosyal sorumluluk içeren projeleri ulusal eğitim sorunlarına olumlu katkı sunan süreçler ve sonuçlar olarak değerlendirmiştir. Öğretim üyeleri tarafından belirtilen bu etmenler kurumlararası işbirliği ve paylaşımın önemini vurgulamakta, üniversitelerin üstlendiği bilimsel ve toplumsal misyonlar doğrultusunda (Antalyalı, 2007; Özcan ve Çakır, 2016) gerek fakülte içi gerekse fakülte dışındaki farklı kurumlarla işbirliği ve iletişimin her zaman sürdürülmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Araştırma görevlileri ise daha spesifik olarak nitelikli öğretmen yetiştirme ve nitelikli dil eğitimi gibi süreçleri ülke eğitim sorunlarına olumlu katkı sunan etmenler olarak vurgulamıştır.

Bu bağlamda olumsuz olarak ise öğretim üyeleri araştırma süreç ve sonuçlarına dair yapılan bilimsel çalışmaların etkisinin görülmemesi, politikaya dönüşmemesi, öğretim üyelerinin uluslararası odaklı ve bireysel yayın yapması, yapılan araştırmaların çıktılarının sürdürülebilir olamaması sorunu, MEB'in veri paylaşımı konusunda eksikliği, yapılan çalışmaların ulusal sorunlara öncelik vermemesi olarak sıralamışlar ve yine kurumlar ve bireyler arası işbirliklerinin önemine dikkat çekmişlerdir. Bunların yanı sıra öğretim üyelerinin çalışma alanları ve yürüttükleri projelerin sonuçlarının ülkesel boyutta etkisinin görülmemesi veya politikaya dönüşmemesi ile ilgili farklı görüşleri olduğu oldukça dikkat çeken bir bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim bazı öğretim üyelerinin, çalışmalarının doğrudan çeşitli ulusal çapta döküman ve politikalara yansımaları olduğunu belirtmesine rağmen, birçoğunun çalışmalarının yeterince politikalara yansımadağını belirtmiş olmaları çeşitli şekillerde yorumlanabilir. Özellikle eğitim politikalarının belirlenmesi bağlamında ülkelerin kendine özgü farklı yöntem ve yaklaşımları olduğu bilinmektedir. Bu yaklaşımlardan en çok kabul gören yaklaşımın veriye dayalı eğitim politikalarının belirlenmesi hususu olduğu bilinmektedir (Oakley, 2002; Wiseman, 2010). Ancak birçok ülkede örnekleri görüldüğü üzere, eğitim politikalarının belirlenme sürecinde de yalnızca veriye dayalı yaklaşımların kullanılmadığı, çeşitli politik, finansal veya ideolojik yaklaşımların benimsendiği bilinmektedir (Wiseman, 2010). Çalışma kapsamında öğretim üyelerinin çalışmalarının eğitim politikalarına yansımaları oluşuna ilişkin düşünceleri de bu perspektiften ele alınabilir. Ancak çalışma grubunu oluşturan öğretim üyesi sayısının bir genelleme yapmaya uygun olmaması nedeniyle bu konu hakkında özellikle araştırma üniversiteleri eğitim fakültesi öğretim üyeleriyle daha kapsamlı çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bunların dışında, öğretim üyeleri araştırmaların ülke eğitim sorunlarına çözüm üretebilmesine ilişkin, kurumlar arası işbirliğine dayalı projelerin artırılması ve araştırma sonuçlarının sosyal politikaya yansımaları için idari boyutlarda çeşitli çalışmalar yapılması gerektiğine dair öneriler sunmuştur. Ayrıca fakülte hedefleri ile ülke sorunlarının uyumlu olmaması, fakültede benimsenen bütüncül bir araştırma yaklaşımının bulunmaması, uzun vadeli hedef ve çalışma gündemi eksikliği, ulusal kongre ve sempozyumlara ilgi gösterilmemesi de belirtilen diğer olumsuz etmenler arasında yer almış ve fakültenin kurumsal olarak eğitim sorunlarına çözüm üretebilme konusunda daha sistemli bir yol haritası çizmesi ihtiyacına işaret edilmiştir.

Özetle, söz konusu çalışma bir “araştırma üniversitesi” olarak nitelendirilen bir devlet üniversitesinin varolan araştırma potansiyelini, bir fakülte özelinde, öğretim üyeleri ve araştırma görevlileri perspektifinden incelemiş ve algılanan mevcut kalitenin yanı sıra geliştirilmesi gereken bazı yönlerin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle araştırma olanaklarının artırılması, araştırma görevlilerine araştırma projelerinde yer almalarının önündeki idari engellerin kaldırılması ve daha fazla katılım imkanı sunulması, araştırma sonuçlarının politikaya dönüştürülmesine ilişkin faaliyetlerin artırılması ve fakültenin ulusal eğitim sorunlarının çözümüne katkı sağlamadaki rolünün yeniden gözden geçirilmesi gibi sorunların giderilmesine öncelik verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma, üniversitenin bir fakültesiyle ve iki öğretim elemanı grubu ile sınırlı tutulduğundan, üniversite genelinde, diğer personelle ve ayrıca “araştırma üniversitesi” olarak tanımlanan diğer üniversitelerde de benzer çalışmaların gerçekleştirilmesinin ülke genelindeki araştırma potansiyelini ve öğretim elemanlarının pozisyonlarını anlamlandırmada faydalı olacağı düşünülmektedir.

Notlar

1. Araştırma sürecine destek ve katkılarından dolayı Prof. Dr. Emine Erkin'e, görüşmelere katılmış olan öğretim üyelerine ve araştırma görevlilerine, veri toplama ve çevriyazım aşamasındaki katkılarından dolayı Arş. Gör. Sezen Bektaş Yüksel ve Arş. Gör. Serhat Kurt'a teşekkür ederiz.
2. Çalışmaya katılım, katılımcıların gönüllülük esasına göre sözlü onay alınarak sağlanmış ve bilimsel etik kuralları gözetilmiştir. Katılımcıların kişilik hakları ve öznel bilgileri korunmuştur. Çalışmada katılımcıların fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit edici herhangi bir uygulama gerçekleştirilmemiştir.

Kaynaklar

- Antalyalı, Ö. L. (2007). Tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 25-40.
- Aydın, O. T. (2017). Research performance of higher education institutions: A review on the measurements and affecting factors of research performance. *Journal of Higher Education and Science*, 7(2), 312-320.
- Bakioğlu, A. ve Genç, E. (2001). Araştırma görevlilerinin başarı değerlendirmeye bakışları. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2.
- Bakioğlu, A. ve Yaman, E. (2004). Araştırma görevlilerinin kariyer gelişimleri: Engeller ve çözümler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(20), 1-20.
- Bakioğlu, A. ve Pekince, D. (2011). Araştırma görevlilerinin kariyer gelişimlerine bölümlerindeki destek kültürünün etkisi. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*, 27-29 Mayıs 2011, İstanbul, 2(XI), (s. 1272-1280).
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods Approaches*. SAGE.
- Council, N. R. (2011). *A Framework for K-12 science education: Practices, crosscutting concepts, and core ideas*. doi: 10.17226/13165

- Erdoğmuş, N. (2018). Araştırma üniversitesi yapılanması: İmkan ve zorluklar. *İlke Politika Notları*, 7, 3-40.
- Mengi, F. ve Schreglmann, S. (2013). Akademisyenlik bağlamında bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage publications.
- Oakley, A. (2002). Social Science and Evidence-based everything: The case of education. *Educational Review*, 54, 277-286. doi: 10.1080/0013191022000016329
- Odabaşı, H. F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S. ve Mısırlı, Z. A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 127-142.
- Quacquarelli Symonds (QS). *World university rankings*, 9 Kasım 2020 tarihinde <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings> adresinden alınmıştır.
- Özcan, D. ve Çakır, H. (2016). University autonomy in the context of university-society, state and market/capital relations. *Journal of Higher Education and Science*, 6(1), 31-40. doi: 10.5961/jhes.2016.140
- Özdağoğlu, A., Özdağoğlu, G. ve Keleş, M. K. (2020). YÖK izleme ve değerlendirme ölçütlerine göre üniversite sıralamaları: Farklı yöntemler sıralamaları ne kadar etkileyebilir? *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 326-350. doi: 10.30794/pausbed.681381
- Saka, Y. ve Yaman, S. (2011). Üniversite sıralama sistemleri: Kriterler ve yapılan eleştiriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 72-79.
- Serow, R.C. (2000). Research and teaching at a research university. *Higher Education* 40, 449-463. doi: 10.1023/A:1004154512833.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications.
- Türk Araştırma Üniversiteleri Güçbirliği (TAÜG) (2016). *Araştırma üniversiteleri ve yükseköğretim, araştırma ve inovasyonda uluslararası rekabet raporu*. Erişim adresi https://pdo.metu.edu.tr/system/files/duyuru/TAUG_Arastirma_Universiteleri_ve_Yuksekogretim_Arastirma_ve_Inovasyonda_Uluslararası_Rekabet_Raporu_2016.pdf, 10 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Times Higher Education (THE). *World university rankings*, 9 Kasım 2020 tarihinde <https://www.topuniversities.com/universities/bogazici-universitesi> adresinden alınmıştır.
- Uslu, B. (2018). Dünya üniversiteler sıralaması: Genişletilen gösterge setine göre sıralamada oluşan farklılıklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(3), 457-470.
- Wiseman, A. W. (2010). The uses of evidence for educational policymaking: Global contexts and international trends. *Review of Research in Education*, 34(1), 1-24. doi: 10.3102/0091732X09350472

- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). (2017a). *Araştırma üniversitesi olarak belirlenen üniversiteler Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklandı*. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/arastirma-universitesi-olarak-belirlenen-universiteler-cumhurbaskani-tarafindan-aciklandi.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). (2017b). *YÖK'te "Araştırma ve aday araştırma üniversiteleri" ile toplantı*. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yok-te-aday-ve-aday-arastirma-universiteleri-ile-toplanti.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2019a). *Üniversite izleme ve değerlendirme genel raporu 2019*. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2020/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2019.pdf>
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2019b). *Araştırma ve aday araştırma üniversitelerinin iki yıllık performansları açıklandı*. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2019/arastirma-universiteleri-degerlendirme-toplantisi.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2020a). *YÖK araştırma ve aday araştırma üniversitelerinin performanslarını açıkladı*. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/yok-ten-arastirma-ve-aday-arastirma-universiteleri-degerlendirilmesi.aspx>
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2020b). *YÖK yurtdışı yükseköğretim diplomaları tanıma ve denklik yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik*. *T.C. Resmi Gazete* (31099).

Research Potential of Faculty from the Perspectives of Faculty Members and Research Assistants: The Case of Bogaziçi University Faculty of Education

Abstract

The present study aims to explore the perspectives of research assistants and lecturers on research environment specific to a faculty of education at a state university in Turkey. Fourteen research assistants completed a semi-structured questionnaire, whereas semi-structured interviews were conducted with 10 faculty members. An analysis of qualitative data revealed that both groups of participants believed that the faculty had some strengths such as qualified instructors, students, and the quality of research. However, the data also indicated that there should be improvements related to research studies conducted within the faculty to be able to increase the current research potential such as the position and workload of the research assistants and instructors, dissemination of research studies, etc. The results were discussed within the frame of current research context and suggestions were provided in relation to reported problems.

Keywords: Research universities, research potential, faculty members, research assistants